

14.06.2013

Johdon asiantuntija Tea Skog
Oikeusministeriö
tea.skog@om.fi

Sisäasiainministeriön poliisiosaston lausunto oikeudenhoidon uudistamisohjelmasta

Oikeusministeriön 1.6.2012 asettama neuvottelukunta on ehdottanut vuoteen 2025 ulottuvaa oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa, joka sisältää sekä horisontaalisia että sektoreita koskevia toimenpiteitä oikeusturvatavoitteiden toteuttamiseksi.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston mielestä neuvottelukunnan ehdottama oikeudenhoidon tavoitetila lähtökohtineen ja ehdotuksineen on kannatettava. Ohjelmassa on hahmotettu oikeudenhoidon ydintoiminnot nykyisessä tilanteessa, jossa kaikille hallinnonaloille on asetettu merkittäviä säästövelvoitteita. Valtiontalouden edelleen niukkenevat rahoitusmahdollisuudet asettavat myös oikeudenhoidon uudistamiselle rakenteellisia, organisatorisia ja henkilöstöön kohdistuvia vaatimuksia.

Poliisiosaston näkökulmasta katsottuna uudistamisohjelman toimeenpanossa tulisi huomioda se, mitä jo valmistelussa olleissa asioissa on SM:n osalta lausuttu. Sisäasiainministeriö haluaa olla mukana uudistusohjelman toimeenpanossa.

Poliisiosaston kommentit neuvottelukunnan eräisiin ehdotuksiin

2: Valtion ja kuntien sisäisessä tuloshajauksessa otetaan hallintotoiminnan indikaattorina käyttöön hallintopäätösten muutoksenhakualttius ja päätösten pysyvyys tuomioistuimissa - jatkuvaa toimintaa.

Poliisiosasto pitää tätä erityisen kannatettava, koska ministeriön ja poliisin keskushallintoviranomaisena toimivan Poliisihallituksen välisessä tuloshajauksessa on samanlainen tavoite. Tämän tavoitteen seuranta on toiminut Maahanmuuttoviraston osalta erinomaisesti ja se on erittäin hyvä laadullinen mittari toiminnan lainmukaisuuden ja hyvän hallinnon toteuttamiseksi. Tässä yhteydessä on syytä myös todeta, että laintulkintakysymyksistä tuleekin valittaa, mutta niin sanotuissa normaaleissa tapauksissa päätösten pysyvyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja ohjeistaa nopeasti, mikäli tulkintakäytännöt ovat erilaisia eri poliisilaitoksilla.

3: Lisätään ICT:n, sähköisen asioinnin ja sähköisten prosessien hyödyntämistä kaikessa toiminnassa - jatkuvaa kehitystoimintaa.

Poliisiosaston mielestä toiminnan kehittäminen yhdessä tietojärjestelmien kanssa on erittäin kannatettavaa. Poliisihallinnossa on meneillään sama kehityskulku kuten muuallakin valtionhallinnossa.

4: Koulutustoimintaa kehitetään kaikilla oikeudenhoidon sektoreilla ja tasoilla – jatkuvaa kehitystoimintaa.

Poliisihallinto on osaltaan mukana tässä ehdotuksen tarkoittamalla tavalla.

13: Uudistetaan hallinto-oikeuksien jutturyhmien jakautumista - keskipitkän aikavälin tavoite.

Juttujen hajauttaminen on sinänsä asianmukainen menettely, mutta osaaminen on varmistettava kaikissa hallinto-oikeuksissa tulkinkäytäntöjen yhtenäisyyden takaamiseksi.

17: Yhdenmukaistetaan hallintoasioiden muutoksenhakumenettelyä.

Poliisiosasto on osallistunut omalta osaltaan aktiivisesti OM:n johtamaan oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamiseen sekä asioiden hajauttamiseen yhtä useampaan hallinto-oikeuteen - hankkeen ja sitä seuraavan hallituksen esityksen valmisteluun. Tässä yhteydessä on sovittu ehdotuksen mukaisesti valituslupajärjestelmän ottaminen pääsäännöksi myös poliisin osalta.

18: Laajennetaan oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttöalaa -lyhyen aikavälin tavoite.

Poliisiosaston mielestä oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttöalan osalta edellä mainitun hankkeen valmistelussa ja lausunnoissa on todettu poliisin osalta, ettei oikaisuvaatimusjärjestelmä sovellu poliisin lupa-asioihin muun muassa passi, henkilökortti, ulkomaalais- ja ase-asioiden osalta. Poliisin massaluvissa kielteiset päätökset ovat sellaisia, että niissä on kyse laintulkinnasta tai muuten erityistä harkintaa vaativasta tehtävästä. Näiden osalta tehdään jo nyt tarkemman selvityksen perusteella valmisteltu ja yksityiskohtaisesti perusteltu hallintopäätös. Osassa luvissa (ase-asiat) on lisäksi käytössä haastattelut ja soveltuvuustestaukset. Nämä seikat on myös todettu hallituksen esityksen valmisteluissa käydyissä keskusteluissa. Sekä edellä mainituilta osin, että muun poliisitoiminnan osalta poliisiosasto viittaa SM:n asiasta antamaan erittäin kattavaan lausuntoon.

25: Selvitetään edellytykset hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentamiselle.

Poliisiosasto näkee tällaisen selvittämisen tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaisesti ja haluaa osaltaan olla mukana vaikuttamassa. Tämä tulee koskemaan myös poliisia, joka määrää maksuja. Esimerkkinä tästä on laki kuitinantovelvollisuudesta, jossa maksun määrääjänä on poliisi.

26: Rikosprosessia kevennetään näytöllisesti selvissä asioissa ja tiivistetään rikosprosessiketjua.

Asia on erityisen tärkeä poliisitoimen kannalta. Se voi lisätä poliisin työtä esitutkintavaiheessa, jos suunnitellaan ratkaisuja, joissa esimerkiksi esitutkinnan jälkeen poliisin tulee laatia haastehakemus ja suorittaa haastaminen. Tämä olisi paluuta entiseen aikaan ja lisätyö tulisi tutkinnanjohtajille. Kaikkinensa kysymyksessä olisi suuren työmäärän siirto poliisille. Tutkinnanjohtajuuden painospistettä ollaan viemässä syyttäjälle, mutta tilalle esitetään syyttäjän tehtäviä. Tässä tilanteessa joudutaan kysymään, kumpi on esitutkintaviranomaisen päätehtävä. Poliisiosasto näkee asiakokonaisuuden selvittämisen erityisen tärkeäksi ja haluaa olla mukana vaikuttamassa tarkoituksenmukaisen ratkaisun aikaansaamiseen.

29: Käytetään nykyistä useammin nopeutettua käsittelyä, syyttäjähastetta ja ns. yhden kosketuksen toimintamallia rikosasioissa.

Poliisiosasto pitää tätä erittäin tavoiteltavana asiana myös esitutinnan näkökulmasta ja erityisesti ulkomaalaisten tekemien rikosten osalta. Nopeutettu menettely tulisi olla käytössä koko maassa, kun Venäjän viisumivapaus toteutuu. Menettely myös lisää työtä poliisille, mm. säilyttäminen oikeuden istuntoon asti. Ehdotuksen toteuttaminen myös edellyttäisi kevennettyä menettelyä esitutkinnassa ja sitä tulisi soveltaa myös suomalaisten ja maassa asuvien ulkomaalaisten tekemiin rikoksiin. Poliisiosasto näkee tällaisen selvittämisen tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaisesti ja haluaa olla osaltaan mukana vaikuttamassa ehdotuksen toteuttamiseen.

31: Sähköistetään syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus ja dokumentinhallinta (AIPA) – keskipitkän aikavälin tavoite.

Poliisiosasto näkee AIPA:n toimivuuden VITJA -järjestelmän kanssa erityisen tärkeänä asiana ja katsoo, että järjestelmien yhteensopivuus on toteutettavissa suunnitellulla tavalla.

33: Lisätään videotallenteiden käyttöä hovioikeudessa – keskipitkän aikavälin tavoite.

Poliisiosasto näkee tällaisen kehityksen tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaisesti ja haluaa osaltaan olla mukana vaikuttamassa sen toteutumiseen. videotallenteiden käyttö hovioikeudessa: oikeusturvakysymykset? merkittävä poikkeus perusperiaatteisiin: suullinen ja välitön oikeudenkäynti.

35: Otetaan rajoitetusti käyttöön tuomioiden suullinen perustelu ja harkitaan myös muita keinoja keventää kirjallisten tuomioiden laatimista – lyhyen aikavälin tavoite.

Poliisiosaston näkemyksen mukaan tässä ehdotetut menettelyt edellyttävät oikeusturva näkökulmasta erityisen tarkkaa vaikutusten arviointia.

38: Lisätään hallintotuomioistuinten päätösten ohjausvaikutusta - keskipitkän aikavälin tavoite.

Poliisiosasto pitää erityisen kannatettavana, että tekstin mukaan myös hallinviranomaisten sisällä on tehostettava hallintotuomioistuinten päätöksistä tiedottamista. Lisäksi on huolehdittava siitä, että päätösten ohjausvaikutus tulee otetuksi huomioon hallintopäätöksiä tehtäessä. Poliisiosasto ottaa edellä mainitun asian huomioon Poliisihallituksen tulosohejauksessa.

40: Syyttäjälaitoksen organisaatio rakennetaan toiminnallisten tarpeiden lähtökohdista – lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoite.

Poliisiosasto korostaa toimialueiden yhtenäisyyttä poliisiorganisaation kanssa poliisin hallintorakenneuudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Ehdotuksessa todettu syyttäjien palvelutoimistojen sijoittelu on takaamassa riittäviä syyttäjäpalveluja poliisilaitoksien alueilla. Poliisi haluaa olla mukana vaikuttamassa toimeenpanoon.

41: Syyttäjät osallistuvat esitutkintaan kaikkien uuden esitutkintalain tarjoamien mahdollisuuksien ja asettamien velvoitteiden mukaisesti.

Poliisiosasto ei kannata syyttäjätutkinnanjohtajajärjestelmää, vaan näkee tavoitteen saavuttamisen toimivaksi ja mahdolliseksi nykyrakentein. Syyttäjien lisäresurssivaateet leinevät myös vaikeita toteuttaa nykyisessä rahatilanteessa.

Mikäli esitutkintayhteistyön keinoin ei saavuteta esitutkintalaissa tarkoitettuja ja edellä kuvattuja hyötyjä, tutkinnanjohtajuuden siirtäminen syyttäjälle on otettava tarkemmin selvitettäväksi.

42: Otetaan käyttöön syyteneuvottelumenettely – lyhyen aikavälin tavoite.

Poliisiosasto on ollut siinä mukana valmisteltaessa ao. lakiesitystä, joka on nyt valmis ja poliisin näkökulmasta hyväksyttävissä. Kysymyksessä on toiminnallinen muutos, jota tulee hyödyntää myös esitutkinnassa. Yhteinen koulutus koskien poliiseja, syyttäjiä ja tuomioistuimia on tarpeellista ja tarkoituksenmukaista.

44: Selvitetään, onko tarkoituksenmukaista saattaa maksulliseksi syyttäjän toimiminen asianomistajan edustajana – keskipitkän aikavälin tavoite.

Poliisiosaston näkemyksen mukaan asiaa tulisi tarkastella oikeusjärjestelmämme periaatteiden kannalta ottamalla erityisesti huomioon uhrin asema. Syyttäjän toimiminen asianomistajana ilman avustajaa olisi käytännössä hyvin ongelmallista. Poliisin osalta tulisi selvitettäväksi pitääkö poliisin esittää asianomistajavaatimuksia esitutkinnassa maksutta

50: Selvitetään mahdollisuudet kattaa nykyistä suurempi osa oikeusavun kustannuksista maksuilla – lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoite.

Poliisiosaston näkemyksen oikeusavun maksullisuus olisi perusperiaatteiden vastaista ja jo tällä hetkellä on noussut se, että oikeuden hakeminen keskituloiselle voi olla varsin riskialtista.

Suunnittelujohtaja

Sanna Heikinheimo

Neuvotteleva virkamies

Esa Käyhkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Sisäasiainministeriö SM 14.06.2013 klo 10.48. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

tea.skog@om.fi

Tiedoksi

Poliisiosasto